

En Følge af, at man gjorde noget saadant, vil jo ganske vist være, at Dommeren i første Instans kommer noget fjernere fra Befolkningen, men jeg gentager det, det er egentlig talt ikke Rets sagernes Nærhed, men alle de andre Sagers Nærhed, som Befolkningen trænger til. Men indrømmet, at Domsplejen kommer noget fjernere fra Befolkningen, vil jeg, hvis man nærer nogen Frygt for, at dette vilde virke ugunstigt, gerne tillade mig at bringe paa Omtale et Middel, som efter mit Syn frembyder sig derimod, og jeg vil gerne høre, hvad ærede Medlemmer her i Tinget vilde synes derom. I England og Frankrig har man et særegent Institut, som hedder en Fredsdommer. Fredsdommeren afgør som Dommer alle Smaasager, saavel offentlige som private; han er en Ikke-Jurist, og det er i England en ulønnet Ærespost. Disse Fredsdommeres Myndighed og Omraade er naturligvis i disse to Lande ordnet noget forskelligt. Tage vi Frankrig, saa have de der en særlig Fredsdommer i hvert Kanton; der er i Frankrig 2,900 Kantoner. Fredsdommerne have der at afgøre for det første af offentlige Sager alt det, som man med et dansk Udtryk tilnærmelsesvis vilde kalde Overtrædelser, de kalde dem Contraventions; vi have ikke noget Udtryk derfor, men det er saadanne smaa offentlige Forseelser. Foruden dette har Fredsdommeren borgerlige Sager indtil 200 Frs. I begge Slags Sager har han Domsmyndighed. Denne Lægmand har tilmed denne Myndighed med den ganske særegne Tillægsbestemmelse, at i Sager indtil 100 Frs., er han berettiget til at se bort fra den positive Lovgivning og dømme efter Billighed. Denne Fredsdommerinstitution har en ganske overordentlig stor Virksomhed i disse gamle store Kulturlande. Det vilde vist ikke være umuligt, at man kunde benytte noget lignende hos os, og vi have i det nu bestaaende en Type, som meget godt kunde bruges. Vi have nemlig den af Sogneraadet udnævnte Tyendeforligsmægler, som det foreliggende Forslag til Lov om den borgerlige Retspleje § 140 bevarer, medens Lovforslaget afskaffer de andre Forligskommissioner. Denne Institution, Tyendeforligsmæglere, kan man, hvis man vil — og jeg tror, man vil kunne gøre det med nogen Gavn — udvikle til en Slags Fredsdommer. Da „Fredsdommer“ for os jo egentlig ikke har andet end en Romanlyd — vi kende ham mest fra de fremmede Romaner — og dette Ord ikke hos os fremkalder Forestilling om praktiske Forretninger, vil Udtrykket maaske ikke

være passende her, ogsaa fordi vi, naar vi tage Ordet Fredsdommer, gerne ville have Modsetningen Krig ved Siden af, og paa den Maade vilde det da være, som om vi havde deres Modstykke i Krigsdommere; men man kunde jo give ham et andet, her mere passende Værdighedsnavn, kalde ham Kommunedommer, altsaa en Lægmand, som i Kommunen har Domsafgørelse af Smaasager. Han skulde saa være Forligsmægler og Dommer i saadanne Smaasager, som ikke have Trang til egentlig Retskyndighed eller til, at man rejser til en fjernere Domstol. Jeg vil som Eksempel nævne, at en lille Husmand har en Ged tøjret ved en Vejgrøft, og Tøjret gaar hen over Vejen og spærrer Færdselen. Naa, Herregud saadan en lille Sag kan virkelig enhver Mand paakende, og der er ikke nogen Grund til at have en retslærd Mand til at dømme der. Jeg kan endvidere nævne, at der sker Gadeuorden eller en lille Gældssag. En Husmand har købt to Sække Kunstgødning og ikke faaet dem betalte, eller han har faaet Kolonialvarer til en halv Snees Kroner, som han ikke kan betale før i næste Maaned men Kreditor vil have Betalingen straks, hvorfor skal han da ind til et større Apparat, en fjernere Domstol? Han vilde meget godt kunne faa det afgjort af en Lægmand i selve Kommunen. Jeg henstiller til Overvejelse, om vi ved en Reform specielt med Hensyn til dette, at man giver de ordinære Domstole et mindre Tal, skulde gaa ind paa noget saadant. Men jeg bemærker for Resten her i Forbigaaende, at hvis vi indførte denne Institution, vilde den komme en stor Mængde Smaaafolkninger til gode, hvor der netop kunde være særlig Trang dertil. Jeg nævner f. Eks. Læsø. Læsø har hidtil været en Retskreds, der har været en Birkedommer derovre, men enten man tager 103 eller 77, eller hvor mange Jurisdiktioner man vil tage, kan Læsø selvfølgelig ikke faa en efter den ny Ordning. Hvor vilde det ikke være godt for Befolkningen derovre, om den havde en Lægmand, der kunde afgøre Smaasager! Det samme gælder den Mængde Smaasager, som ere strøede omkring i vore Sunde og Farvande. Der vilde en saadan Kommunedommer virkelig kunne blive et særligt Gode.

Jeg henstiller altsaa, om man ikke skulde bortrydde Betænkkelighedshindringen for Reformen ved at foretage ret grundig en anden Fordeling af Forretningerne mellem Øvrigheden og Dommerne og maaske tillige ved at skabe en lille Lægmandsdom-